

В.Г. Костоґриз,
Черкаський інститут банківської справи
Університету банківської справи НБУ

ПРОБЛЕМИ ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

В умовах сучасної України проблема гарантування вкладів має особливе значення і є важливим чинником конкурентоспроможності банківської системи України в умовах глобалізації. Адже ефективна система гарантування вкладів створює умови для розв'язання таких важливих завдань:

- 1) зменшення ризику кризи банківської системи;
- 2) сприяння створенню та мобілізації грошових заощаджень;
- 3) захисту вкладників від ризиків;
- 4) підвищення ефективності управління грошово-кредитним сектором економіки.

Аналіз міжнародного досвіду свідчить, що основою побудови систем страхування депозитів повинні бути покладені такі основоположні принципи:

- 1) система страхування депозитів організовується на основі поєднання організаційної та фінансової співучасті як недержавних, так і державних структур;
- 2) участь у системі страхування депозитів повинні брати всі банки та фінансові установи, що приймають депозити;
- 3) страхові тарифи у межах банків-страхувальників мають диференціюватися залежно від ступеня їх загальної ризикогентності;
- 4) до страхування вкладів фізичних і юридичних осіб мають застосовуватися різні підходи.

Важливою метою існування системи гарантування вкладів в Україні має бути не стільки захист інтересів вкладників, скільки запобігання банкрутств. Тому система захисту депозитів повинна поєднувати в собі механізм гарантування або страхування вкладів з ефективним банківським наглядом, прозорою системою звітності і налагодженою законодавчою базою.

Нині серед недоліків функціонування Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в Україні є такі:

- 1) недостатність джерел формування ресурсів фонду, оскільки участь держави обмежується разовим внеском, а розмір регулярних внесків недостатні;
- 2) контрольні функції Фонду обмежені правом здійснення перевірок за процесом перерахування зборів до Фонду, що не відповідає міжнародній практиці;
- 3) неузгодженість між Законами “Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб” та Про Національний банк України” щодо розміщення вільних коштів на депозитних рахунках;

4) з урахуванням того, що ресурси Фонду не включаються до Державного бюджету України, не передбачено плату за користування тимчасово вільними залишками його коштів, хоча при використанні бюджетних коштів банки сплачують 50 % облікової ставки.

Отже, на нашу думку, в Україні є всі перспективи для подальшого розвитку системи гарантування вкладів. Для цього необхідно:

- 1) розширити повноваження Фонду гарантування вкладів;
- 2) зорієнтувати систему гарантування вкладів на захист інтересів як фізичних, так і юридичних осіб;
- 3) встановити диференційований розмір регулярних внесків банків до Фонду залежно від ризиковості їх діяльності;
- 4) встановити суми компенсаційних виплат Фондом гарантування вкладів фізичних осіб в залежності від рівня процентної ставки за вкладом;
- 5) наділити Фонд правами щодо участі у процедурах тимчасової адміністрації та ліквідації банку;
- 6) забезпечувати постійне поетапне підвищення розміру гарантованих сум відшкодування за вкладами фізичних осіб за рахунок коштів Фонду.